

Powiat tęczuński

Przewodnik turystyczny

Wstęp

Powiat łączyński położony jest w centralnej części woj. lubelskiego. W jego skład wchodzi sześć gmin: Cyców, Ludwin, Łęczna, Milejów, Puchaczów i Spiczyn. Niewątpliwie największe bogactwo powiatu stanowi przyroda. O tym, jak cenne to dziedzictwo, świadczy fakt, że znaczna część powiatu objęta jest różnymi formami ochrony przyrody. Poleski Park Narodowy, Park Krajobrazowy Pojezierze Łęczyńskie oraz Nadwieprzański Park Krajobrazowy są siedliskami wielu rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Liczne jeziora, a także malowniczy przełom Wieprza stanowią atrakcje tak dla amatorów kąpeli i sportów wodnych, jak i dla wędkarzy. Okoliczne lasy obfitują w grzyby i jagody. Doskonałe warunki do rekreacji znajdują tu również miłośnicy pieszych, rowerowych i samochodowych wycieczek. Wyznaczono i oznakowano dla nich kilka ciekawych tras. Goszcząc na ziemi łączyńskiej, nie można zapomnieć o skarbach kultury. Odnajdziemy tu liczne ślady zgodnego współżycia przedstawicieli wielu narodów i wielu religii: cerkiew, synagogę, piękne kościoły, romantyczne ruiny zamku, pozostałości po dawnych dworach i pałacach. Architekturę sakralną uzupełniają zabytkowe cmentarze i kapliczki znajdujące się w wielu miejscowościach ziemi łączyńskiej. Na skraju niejednej wsi powitają nas katolickie i prawosławne krzyże. Wydarzenia historyczne, jakie rozgrywały się na tutejszej ziemi, upamiętniają pomniki, kopce i cmentarze wojenne. Są one poświęcone bohaterskim zrywom niepodległościowym, ale też zmaganiom żołnierzy podczas obu wojen światowych i wojny polsko-bolszewickiej w 1920 roku. Krajobraz powiatu urozmaica nietypowy dla wschodniej Polski widok kopalni węgla kamiennego w Bogdance.

Turyści mogą zatrzymać się w licznych gospodarstwach agroturystycznych, gdzie spotkają się ze słynną wschodnią gościnnością i poznają smaki regionalnej kuchni. Bazę noclegową uzupełniają sezonowe ośrodki wczasowe nad jeziorami oraz obiekty hotelowe w Łęcznej i Bogdance.

Położony na pograniczu Wyżyny Lubelskiej i Polesia Lubelskiego powiat łączyński stanowi doskonałą bazę wypadową do zwiedzania całego regionu. Niedaleko stąd do Lublina, Kozłówki, Chełma czy Włodawy. Zmotoryzowani turyści bez trudu dotrą też do Puław, Nałęczowa, Janowca i Kazimierza Dolnego.

Zabytki powiatu łęczyńskiego

Gmina Łęczna – zajmująca malownicze tereny w widłach Wieprza i Świnki – to brama wiodąca na Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie. Położona na jej terytorium Łęczna to jedyny ośrodek miejski w powiecie łęczyńskim. W granicach gminy znajduje się – rozciągający się od Łańcuchowa do Zawieprzyc – tzw. łęczyński przełom Wieprza, najbardziej urokliwy odcinek Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego, uznawany za jeden z najpiękniejszych krajobrazowo zakątków Lubelszczyzny.

♦ **Miasto Łęczna** jest stolicą powiatu łęczyńskiego, siedzibą władz gminnych i powiatowych. Pierwsze wzmianki historyczne o Łęcznej pochodzą z 1350 roku. W roku 1467, w wyniku starań kasztelana krakowskiego Jana Tęczyńskiego, król Kazimierz Jagiellończyk nadał tej leżącej nad rzeką Wieprz wsi prawa miejskie – miasto lokowano na prawie magdeburskim. Jednocześnie otrzymało ono przywilej królewski organizowania dwóch jarmarków. Od tego czasu nastąpił jego szybki rozwój. Zdecydowało o tym przede wszystkim korzystne położenie na skrzyżowaniu dróg handlowych wiodących z terenów zabużańskich i ziemi chełmskiej do Lublina, a także spławny Wieprz. Najprawdopodobniej na początku XVI wieku na skraju urwiska, przy ujściu Świnki do Wieprza stanął zamek. Na przełomie XVI i XVII wieku nowi właściciele – Noskowscy, uzyskali od króla Stefana Batorego przywileje na kolejne jarmarki, co spowodowało dalszy rozkwit miasta. Przybywało na nie tysiące sprzedawców, kupców i pośredników z całej Europy. Ożywienie w dziedzinie handlu i rzemiosła, a także rozwój przestrzenny sprawiły, że miasto stało się jednym z najważniejszych ośrodków miejskich województwa. Śladem jego dawnej świetności jest nietypowy układ architektoniczny starego miasta z trzema rynkami. Sytuacja polityczna kraju (wojny nękające Rzeczpospolitą Polską od połowy XVII wieku, a następnie utrata niepodległości), wytyczenie nowych szlaków handlowych, a także częste pożary przyczyniły się do utraty znaczenia miasta.

W XX wieku licząca ok. 3000 mieszkańców Łęczna była jednym z wielu na Lubelszczyźnie miasteczek o charakterze rolniczo-handlowym. Dopiero w latach 60. XX wieku, kiedy prof. Jan Samsonowicz odkrył w okolicach Łęcznej złoża węgla kamiennego, rozpoczął się nowy etap w dziejach miasta. W 1975 roku podjęto w Bogdanie budowę pierwszej, pilotującej kopalni, a Łęczną wytypowano na stolicę powstającego Lubelskiego Zagłębia Węglowego. Dziś Łęczna to ponaddwudziestotysięczne miasto, siedziba wielu urzędów, regionalne centrum handlowo-usługowe.

♦ **Kościół p.w. św. Marii Magdaleny w Łęcznej** wybudowany został w latach 1618-1631 w stylu późnego renesansu. Jego fundatorem był ówczesny dziedzic Adam Noskowski, a budowniczym najprawdopodobniej Jan Wolff – czołowy murator ordynacji zamojskiej. Świątynia ma kształt krzyża, jest jednonawowa, posiada prezbiterium niższe i węższe od nawy, a także przylegające dwie prostokątne kaplice – po stronie północnej i południowej. Wewnątrz kościoła znajduje się pięć barokowych ołtarzy, w tym ołtarz główny z elementami rokokowymi, zabytkowe obrazy oraz rzeźby. W obu kaplicach zachowały się fragmenty renesansowych sztukaterii, a pod kościołem krypta, w której pochowano m.in. kilku łączyńskich dziedziców z rodu Noskowskich i Firlejów.

♦ **Dzwonnica przykościelna** – wzniesiona po 1781, a przed 1805 rokiem – postawiona jest z cegły, na planie czworokąta, charakteryzuje się cechami stylu późnego baroku. W 1805 roku posiadała cztery dzwony. W czasie wojen zagarnęli je Rosjanie i Niemcy. W 1959 roku dzwonnica została wyposażona w trzy nowe dzwony, czwarty zamontowano siedem lat później.

♦ **Budynek dawnej plebanii** – drewniany, z dekoracją w stylu szwajcarskim – datowany jest na ok. 1858 rok.

♦ **Mansjonaria** – późnobarokowy, murowany budynek – pierwotnie przeznaczony był dla księży mansjonarzy. W 1930 roku dach łamany polski zastąpiono mansardowym. Korytarze posiadają sklepienia kolebkowe i kolebkowo-krzyżowe. Obecnie budynek pełni funkcję plebanii.

♦ **Synagoga Duża** wzniesiona została w połowie XVII wieku. W środkowej części znajduje się zbudowana na planie kwadratu murowana bima, z czterema kolumnami tokańskimi, na których są półkoliste arkady i dwukondygnacyjowa nastawa. Przy ścianie wschodniej zachował się dwukolumnowy ołtarz na rodajły *aron-ha-kodesz*. Od 1966 roku w synagodze mieści się Muzeum Regionalne, w którym zgromadzono m.in. pamiątki po Żydach licznie zamieszkujących Łęczną do II wojny światowej. W XVI i XVII wieku tutejsza gmina żydowska była drugą pod względem wielkości gminą w woj. lubelskim. W XIX wieku działał tu cadyk chasydzki Szlomo Jehuda Leib, zwany Łęcznerem.

♦ **Synagoga Mała** – nazywana Domem Modlitwy lub szkołą żydowską – została wzniesiona z kamienia i cegły na początku XIX wieku. Od 1993 roku mieści się tutaj Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna. Z dawnego wyposażenia zachowała się na ścianie zachodniej kamienna umywalnia do rytualnego obmywania rąk.

♦ **Ratusz** – wzniesiony pod koniec XIX wieku – pierwotnie przeznaczony był na odwach (wartownię). Jest przykładem budowli klasycystycznej. Murowany z cegły, wzniesiony na planie prostokąta, otynkowany, parterowy, dwutraktowy. Od frontu posiada czterokolumnowy portyk z trójkątnym szczytem. Od 1971 roku jest siedzibą Urzędu Stanu Cywilnego.

♦ **Domy zajezdne** usytuowane przy ul. 3 Maja 26 i 37 oraz przy pl. Kanałowym 18 i 26 to pozostałości po XIX-wiecznej architekturze z okresu jarmarcznej świetności miasta. Drewniane, o czterospadowych dachach, z ogromną sienią zajezdną – stanowiącą ponad trzecią część powierzchni domu – w okresie jarmarków pełniły rolę kwater mieszkalnych i stacji.

♦ **Dom z podcieniami** przy ul. Krasnystawskiej 4 – murowany z cegły, postawiony na planie prostokąta, dwutraktowy – został wybudowany w połowie XIX wieku.

♦ **Zespół dworsko-parkowy na Podzamczu** położony jest na wysokim wzniesieniu, przy ujściu rzeki Świnki do Wieprza. Niegdyś stał tu zamek obronny, niestety nie zachowały się po nim widoczne ślady. Park został założony prawdopodobnie w XVII wieku. Zajmuje powierzchnię ok. 8 ha i liczy blisko 2 tys. drzew. Kilka z nich zostało zarejestrowanych jako pomniki przyrody. W parku znajduje się XIX-wieczny, znacznie przebudowany dwór i stojąca obok oficyna oraz pozostałości po zabudowaniach gospodarczych. Ciekawostką turystyczną jest usytuowana nieopodal – przy szosie do Kijan – „Łęczyńska Dolina Dinozaurów”.

♦ **Wzniesienie „Murowany Słup”** położone jest ok. 2,5 km na południowy wschód od miasta (zjazd wąwozem z szosy Łęczna – Ciechanki Łańcuchowskie). Rozpościera się stąd widok na jeden z najpiękniejszych zakątków Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego. Lessowe zbocze pradoliny Wieprza o dużym nachyleniu – wygięte w kształcie podkowy – sprzyja występowaniu tu unikalnej w skali kraju roślinności stepowej.

♦ **„Wał Turecki”** znajduje się u podnóża wzniesienia „Murowany Słup”. Wśród rozległych, bagnistych terenów wyraźna jest linia grobli, która według tradycji została usypana przez tureckich jeńców, którzy przybyli tu ze Stanisławem Druszkiewiczem (pułkownikiem Jana III Sobieskiego i właścicielem dóbr w Łańcuchowie) po bitwie pod Wiedniem. Grobla biegnie w kierunku lasu i łączy wzniesienie z dwoma stawami nazywanymi przez miejscowych sadzawkami: Bezdenną i Leśną.

♦ **„Góra Spichlerzowa”** znajduje się w Kol. Nowogród, ok. 2 km na zachód od Łęcznej, przy szosie Łęczna – Kijany. Przed wiekami stał tu spichlerz na zboże przeznaczone na sprzedaż. Zbudowany był nieopodal Wieprza, co ułatwiało transport zboża drogą rzeczną.

Gmina Ludwin. Północna część gminy leży w granicach Parku Krajobrazowego Pojezierze Łęczyńskie i jego otuliny, część wschodnia wchodzi w skład Poleskiego Parku Narodowego. Na terenie gminy znajdują się najatrakcyjniejsze pod względem rekreacyjnym jeziora Pojezierza: Piaseczno, Rogóźno, Łukcze i Zagłębocze. Są one chętnie odwiedzane zarówno przez amatorów kąpeli i sportów wodnych, jak i przez wędkarzy. W pobliżu jez. Piaseczno znajduje się rezerwat „Brzeziczno”.

◆ Budynek **Urzędu Gminy w Ludwinie** – wzniesiony w 1890 roku w stylu neoklasycystycznym – do dziś służy władzom samorządowym.

◆ **Dworek** z 1884 roku i **spichlerz** z 1888 roku w **Ludwinie** – przed wojną dworek był siedzibą policji, a w czasie okupacji zajmowały go granatowa policja i okresowo SS.

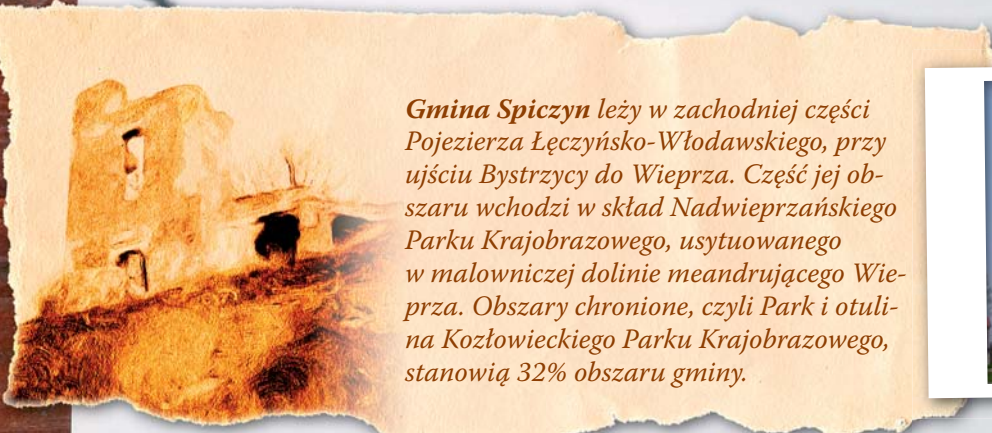
◆ **Cerkiew prawosławna p.w. św. Mikołaja w Dratowie** z ok. 1880 roku stanowi jeden z nielicznych w woj. lubelskim przykładów budownictwa sakralnego wzniesionego w tzw. stylu rosyjskim. Posiada bogatą, rozczłonkowaną bryłę architektoniczną. Przed cerkwią – pozostałości po za-
bytkowej alei. Nieopodal znajdują się cmentarz wojenny i cmentarz prawosławny oraz drewniany dom duchowieństwa, pochodzący z XIX wieku.

◆ **Obelisk nad jez. Dratów** powstał ku czci członków Polskiej Organizacji Wojskowej, poległych w manifestacji przeciwko władzy zaborczej w 1918 roku.

◆ Na terenie **zespołu dworsko-parkowego w Kaniwoli** znajduje się pochodząca z początku XX wieku uroczą willa-dworek, należąca do rodziny Zdzenieckich. Budynek otoczony jest parkiem, w którym rosną egzotyczne drzewa (w tym największa na Lubelszczyźnie metasekwoja chińska). Obok znajdują się zabudowania gospodarcze: stajnia z oborą oraz spichlerz.

Gmina Spiczyn leży w zachodniej części Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego, przy ujściu Bystrzycy do Wieprza. Część jej obszaru wchodzi w skład Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego, usytuowanego w malowniczej dolinie meandrującego Wieprza. Obszary chronione, czyli Park i otulina Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego, stanowią 32% obszaru gminy.

♦ **Kościół p.w. św. Anny w Kijanach** wybudowany na przełomie XVII i XVIII wieku w stylu barokowym ufundowany został przez Atanazego Miączyńskiego, wojewodę wołyńskiego, jako wotum za szczęśliwy powrót z odsieczy wiedeńskiej. W ołtarzu kościoła znajduje się słynący łaskami obraz Matki Bożej Kijańskiej.

♦ **Cmentarz parafialny w Kijanach** z grobowcem rodziny Skłodowskich. Jest tu pochowany m.in. Józef Skłodowski, dziadek Marii Skłodowskiej-Curie. Znajduje się tu także symboliczny pomnik z 1990 roku ku czci przywódcy podziemia antykomunistycznego, pseud. „Uskok”, poległego 21 maja 1949 roku.

♦ **Pałac neorenesansowy** wraz z salą balową **w Kijanach** – wybudowany ok. 1850 roku – został przebudowany ok. roku 1880 przez przemysłowca Stanisława Sonnenberga. W arkadowo-filarowym portyku ustawiono posągi dwóch bogiń: Ateny i Demeter. Pałac otoczony jest parkiem podworskim, a prowadzi do niego aleja składająca się z 24 lip.

♦ **Kapliczki w Spiczynie** – Najświętszej Marii Panny, domkowa, drewniana, zbudowana ok. 1850 roku i św. Floriana, wymurowana na przełomie XVIII i XIX wieku.

♦ **Mogiła w Spiczynie** z prochami dwóch uczestników powstania styczniowego z oddziału Michała Heidenreicha, pseud. „Kruk”.

♦ **Cmentarz wojenny austriacko-niemiecko-rosyjski w Charleżu** z lat 1915-1918 to miejsce spoczynku ok. 370 żołnierzy.

♦ **Zespół parkowo-pałacowy w Zawieprzycach** obejmuje: kopiec z figurą zwieńczoną żelaznym krzyżem (mógł być formą dziękczynną Atanazego Miączyńskiego za jego szczęśliwy powrót z odsieczy wiedeńskiej w 1683 roku); oficynę barokową z XVIII wieku (obecnie szkoła); barokową bramę wjazdową; ruiny zamku z XVII wieku; barokową kaplicę zamkową z końca XVII wieku; lamus z pierwszej połowy XVII wieku; ruiny klasycystycznej oranżerii z pierwszej połowy XVII wieku. Z zamkiem związana jest romantyczna legenda o greckiej brance, która została zamurowana w zamkowych lochach razem z ukochanym za odrzucenie zalotów kasztelana lubelskiego – J. Granowskiego.

*Gmina Milejów. Przez gminę przepływa rzeka Wieprz, wzdłuż której utworzono Nadwieprzański Park Krajo-
brazowy. Dobra milejowskie na przestrzeni wieków należały do
wielu wybitnych rodzin szlacheckich i magnackich. Posiadający
w XVI wieku prawa miejskie Łańcuchów wraz z niedalekim
Jaszczowem stanowiły w czasach reformacji silny ośrodek ruchu
ariańskiego. Milejów to jedyna gmina powiatu znajdująca się na
trasie linii kolejowej (Lublin – Chełm). Od wielu lat gmina koja-
rzona jest z zakładem przetwórstwa owocowo-warzywnego.*

- ♦ **Dwór w Milejowie** – piętrowy, drewniany budynek został wzniesiony w 1903 roku przez Antoniego Rostworowskiego. Nieco niżej, nad Wieprzem, znajduje się gorzelnia.
- ♦ **Kapliczka św. Jana Nepomucena** – wymurowana na początku XX wieku – wchodzi w skład zespołu dworskiego.
- ♦ **Cukrownia w Milejowie** powstała w 1907 roku jako spółka akcyjna. W skład zarządu spółki wchodził okoliczni ziemianie. Jednocześnie z cukrownią wybudowano dwa domy pracownicze. Po wojnie powstał tu zakład przetwórstwa owocowo-warzywnego.
- ♦ **Kościół p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Milejowie** – zbudowany w stylu eklektycznym – wzniesiony został w latach 1855-1859. Jego fundatorami byli Helena z Suffczyńskich Chrapowiecka oraz Stanisław i Antoni Rostworowscy. W latach 1990-1996 kościół rozbudowano. Obok świątyni znajduje się

dzwonnica z trzema dzwonami. Część ogrodzenia stanowi mur z żelazną bramą z okresu powstania kościoła.

- ♦ Na **cmentarzu w Milejowie** znajduje się grób nieznanego żołnierza z 1939 roku, jak również grób powstańca styczniowego – Romualda Kostkowskiego.
- ♦ **Krzyż Niepodległościowy w Milejowie** usypany został przez mieszkańców Milejowa i Jaszczowa w latach 1918-1919.
- ♦ **Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela w Łańcuchowie** reprezentuje styl barokowo-klasycystyczny. Zbudowany został dzięki fundacji Józefa i Anny Suffczyńskich. Obok świątyni stoją dwie murowane dzwonnice. Całość ogrodzona jest murem z żelazną bramą, które podobnie jak kościół pochodzą z początku XIX wieku.
- ♦ **Dwór murowany** z 1903-1904 roku w **Łańcuchowie** powstał dzięki Marii i Janowi Steckim, wzniesiony został w stylu zakopiańskim, według projektu Stanisława Witkiewicza. Budowlę otacza park.
- ♦ **Kurhan w Łańcuchowie** kryje szczątki żołnierzy rosyjskich i niemieckich poległych w 1915 roku. Tuż przy kurhanie – kamienne nagrobki dowódców niemieckich.

♦ **Dwór w Jaszczowie** – drewniany, parterowy budynek wybudowany na początku XIX wieku – należał m.in. do gen. Kickiego, który zginął w bitwie pod Ostrołęką podczas powstania listopadowego. Obecnie dwór wymaga kapitalnego remontu.

♦ **Szpital w Jaszczowie** to murowany budynek pochodzący z początku XX wieku. Pierwotnie zlokalizowany był tu dwór, następnie karczma, a od okresu międzywojennego do dzisiaj funkcjonuje tu szpital.

♦ **Kapliczka w Jaszczowie** – murowana, posiadająca cechy stylu barokowego, zwieńczona jest niezidentyfikowaną figurą. Wzniesiona została w XVIII wieku, prawdopodobnie wówczas, gdy we wsi panował „pomór”. Postawiona przy drodze do Łysołajów.

♦ **Dwór w Łysołajach** – murowany, reprezentujący styl eklektyczny – wybudowany został ok. 1904 roku przez Tomasza Popławskiego. Posiada wspaniałe tarasy widokowe. W najbliższym otoczeniu dworu na uwagę zasługują: kaplica murowana z 1934 roku oraz kordegarda, również z początku XX wieku, która przylega do murowanego ogrodzenia z bramą.

♦ **Cmentarz wojenny w Łysołajach** z mogiłami żołnierzy z czasów I wojny światowej usytuowany jest przy przejeździe kolejowym.

- ♦ **Cmentarz wojenny w Maryniowie** to miejsce pochówku żołnierzy niemieckich, austriackich i rosyjskich poległych w czasie I wojny światowej.
- ♦ **Pomnik w Kol. Ostrówek** – odsłonięty w 1986 roku – postawiony został ku czci 24 mieszkańców wsi zamordowanych przez Niemców w 1944 roku. Wieś została wówczas spacyfikowana przez okupanta za współpracę z partyzantami.
- ♦ **Mogiła partyzantów w Majdanie Siostrzytowskim** jest okazałym pomnikiem powstałym w latach 90. XX wieku z inicjatywy Światowego Związku Żołnierzy AK. W zbiorowej mogile spoczywa 17 partyzantów z poakowskiego oddziału „Zawiei”.
- ♦ **Cmentarz wojenny w Zalesiu** z mogiłami żołnierzy polskich, niemieckich i rosyjskich pochodzi z okresu I wojny światowej.
- ♦ **Kopiec w Klarowie** kryje mogiłę powstańców styczniowych z 1863 roku. Znajduje się przy wjeździe do lasu, okolony jest drzewami, wśród których umieszczony został krzyż.

Gmina Puchaczów. Puchaczów otrzymał prawa miejskie w 1527 roku od króla Zygmunta I Starego. Lokowany na prawie niemieckim, uzyskał przywileje na trzy jarmarki doroczne i targ cotygodniowy. Za aktywny udział mieszkańców w powstaniu styczniowym Puchaczowowi odebrano prawa miejskie. Właściciele dóbr w Bogdance, bracia Bogdanowiczowie, zasłynęli jako przywódcy walk o niepodległość kraju. Obecnie gmina kojarzona jest przede wszystkim z kopalnią węgla kamiennego w Bogdance.

- ♦ **Kościół p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Puchaczowie** – zbudowany w późnobarokowym stylu – pochodzi z 1778 roku i zaliczany jest do klasy zabytków „0”. W roku 1854 wybudowano murowaną dzwonnice. Świątynię okala XIX-wieczne, murowano-żelazne ogrodzenie z bramą i kapliczkami. Obok kościoła znajduje się plebania z 1809 roku.
- ♦ **Kolumna ceglano-kamienna w Puchaczowie** z połowy XIX wieku nawiązuje do tradycji galicyjskich „krzyży pańszczyźnianych”. Została ustawiona dla przypomnienia „po wsze czasy”, że mieszkańcy Puchaczowa są wolnymi ludźmi. Kolumna znajduje się w zabytkowym parku, w centrum Puchaczowa.

↪

- ♦ **Grobowiec kamienny** z okresu neolitu – odkryty w latach 90. XX wieku na jednym z okolicznych pól – pochodzi z okresu kultury amfor kulistych. Rekonstrukcja znajduje się na terenie szkoły w Nadrybiu.

- ♦ **Mogiła partyzantów w Ostrówku** – 24 maja 1945 roku miała tu miejsce bitwa partyzantów poakowskich z oddziału „Zawiei” z UB i NKWD. 17 – spośród poległych – spoczywa w zbiorowej mogile.

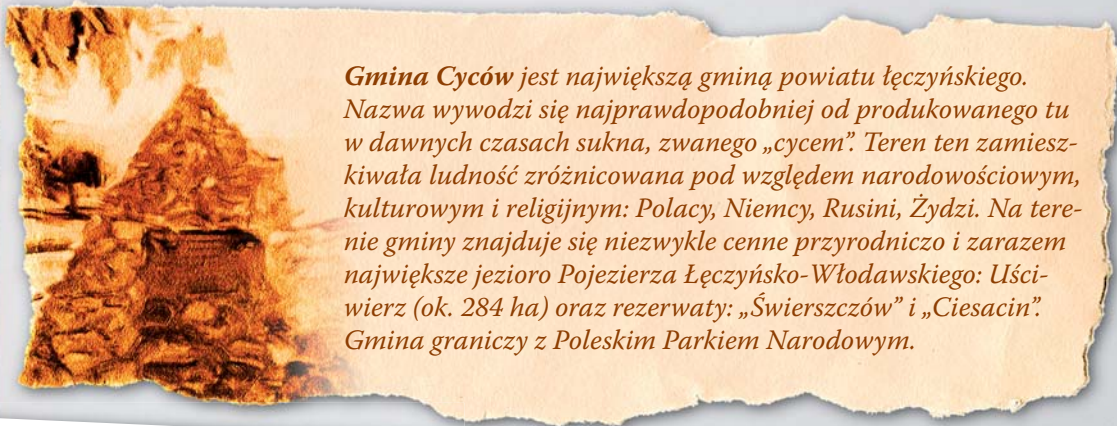
- ♦ **Zespół folwarczno-dworski w Ciechankach Łącuchowskich** pochodzi z drugiej połowy XIX wieku. W jego skład wchodzi

park o powierzchni ok. 2,5 ha. Wśród drzew najliczniejsze są kasztanowce i lipy, a prawdziwą ozdobą parku jest okazały jesion liczący ok. 200 lat.

- ♦ **Kopiec w Ciechankach Łącuchowskich** stanął dla upamiętnienia wydarzeń z 14 na 15 sierpnia 1920 roku. Miał wówczas miejsce manewr grupy gen. Bułak-Bałachowicza i pododdziałów polskich, oskrzydających Puchaczów i wyzwalających go od bolszewików.

- ♦ **Drewniany budynek karczmy w Brzezinach** pochodzi z końca XIX wieku.

- ♦ **Skrzyżowanie w Brzezinach Kanału Wieprz – Krzna z płynącą pod nim rzeką Świnką** jest niewątpliwie rzadkością architektoniczną.

Gmina Cyców jest największą gminą powiatu łęczyńskiego.

Nazwa wywodzi się najprawdopodobniej od produkowanego tu w dawnych czasach sukna, zwanego „cycem”. Teren ten zamieszkiwała ludność zróżnicowana pod względem narodowościowym, kulturowym i religijnym: Polacy, Niemcy, Rusini, Żydzi. Na terenie gminy znajduje się niezwykle cenne przyrodniczo i zarazem największe jezioro Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego: Uściewicz (ok. 284 ha) oraz rezerваты: „Świerszczów” i „Ciesacin”. Gmina graniczy z Poleskim Parkiem Narodowym.

- ♦ Dawną **cerkiew pounicką p.w. św. Michała Archanioła w Cycowie** zbudowano w latach 1860-1870 w stylu bizantyjskim. W 1875 roku przemianowano ją na cerkiew prawosławną, a w 1918 na kościół rzymskokatolicki p.w. Opieki św. Józefa. Świątynia jest murowana i pokryta blachą. Nad nawą środkową znajduje się cięż-

ka sygnaturka, gdzie jeszcze w 1920 roku była bania bizantyjska. Dzwonnica – umieszczona na przykościelnym placu – powstała w 1871 roku. Naprzeciw kościoła stoi figura NMP z 1862 roku.

◊ **Pomnik w Cycowie** wzniesiony został ku czci bohaterów poległych 16 sierpnia 1920 roku w bitwie z bolszewikami. Bitwa przeszła do historii jako przykład zwycięstwa polskiej kawalerii nad przeważającymi siłami wroga. Decydującą rolę odegrała szarża 3. i 7. Pułku Ułanów Lubelskich. Wzmianka o bitwie znajduje się na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza w Warszawie.

◊ **Kircha i pozostałości po dawnym folwarku w Cycowie** w latach 80. XIX wieku odkupione zostały przez Niemców. Do 1940 roku znajdował się tu zbór ewangelicki, jeden z trzech (obok Chełma i Kamienia na Chełmszczyźnie), w których odprawiano stałe nabożeństwa.

◊ **Cmentarz wojenny w Cycowie** z I wojny światowej to miejsce wiecznego spoczynku także bohaterów wojny polsko-bolszewickiej.

◊ **Obelisk w Wólce Cycowskiej** poświęcony jest Żydom i Polakom zamordowanym w czasie II wojny światowej.

◊ **Park podworski w Kol. Garbatówka** wpisany jest do rejestru zabytków, wraz z drzewami oznaczonymi w 1985 roku jako pomniki przyrody. Ochronie podlegają również ogrody dworskie, pozostałości po sadzie i układ wodny.

◊ **Świątynia drewniana w Świerszczowie** to dawna cerkiew parafialna p.w. Podwyższenia Świętego Krzyża, której budowę zakończono ok. 1875 roku. Charakteryzuje się konstrukcją zrębową. Od roku 1921 do dziś pełni funkcję kościoła rzymskokatolickiego p.w. św. Bazylego. Naprzeciw wejścia do kościoła znajduje się drewniana dzwonnica o konstrukcji słupowo-ramowej.

Co warto wiedzieć

Poleski Park Narodowy

utworzony w 1990 roku. Obejmuje 6 gmin: Hańsk, Ludwin, Sosnowica, Stary Brus, Urszulin i Wierzbica. Dyrekcja Parku znajduje się w Ośrodku Dydaktyczno-Administracyjnym w Urszulinie, a Ośrodek Dydaktyczno-Muzealny w sąsiedniej wsi Załucze Stare. Wodno-torfowiskowy charakter parku, a jednocześnie fakt, że niemal połowa (49%) jego powierzchni pokryta jest różnorodnymi zbiorowiskami leśnymi i zaroślowymi stwarzają wielu chronionym gatunkom roślin i zwierząt dogodne warunki do bytowania i rozwoju.

PPN, ul. Lubelska 3 a, 22-234 Urszulin, tel. (+48 82) 571 30 71, 571 30 72,
e-mail: biuro@poleskipn.pl, www.poleskipn.pl

Nadwieprzański Park Krajobrazowy

utworzony w 1990 roku. Położony jest na terenie gmin: Milejów, Łęczna oraz Spiczyn. Obejmuje rzekę Wieprz z licznymi starorzeczami, meandrami oraz towarzyszącymi im torfowiskami niskimi i przejściowymi. Na stromych zboczach doliny Wieprza wykształciły się zespoły roślinności kserotermicznej.

Park Krajobrazowy Pojezierze Łęczyńskie

utworzony w 1990 roku. Położony jest na terenie gmin: Ludwin, Puchaczów, Uścimów oraz Ostrów Lubelski. Najbardziej charakterystycznymi elementami krajobrazu są liczne jeziora, stawy i rozległe torfowiska z niewielkimi, rozproszonymi płatami lasów. Wśród jezior znajdują się zarówno jeziora wykorzystywane turystycznie (Piaseczno, Rogóźno, Łukcze, Krasne, Zagłębocze), jak i zarośnięte, trudno dostępne, stanowiące siedlisko życia ptactwa wodnego (Brzeziczno, Ciesacin, Łokietek, Bikcze, Uściwierz).

Co warto zobaczyć / z czego warto skorzystać

Muzeum Regionalne w Łęcznej – Oddział Muzeum Lubelskiego

ul. Bożnicza 19, 21-010 Łęczna, tel. (+48 81) 752 08 69

czynne codziennie w godz. 8.00-16.00, w niedz. 9.00-16.00

Muzeum mieści się w budynku dawnej synagogi w Łęcznej. W ofercie posiada jeden z nielicznych na Lubelszczyźnie zbiorów judaików, organizuje wystawy dotyczące historii i kultury ziemi łączyńskiej oraz prezentuje wystawy czasowe.

Ośrodek Archeologiczny Choina – Horodyszczce

Turyści odwiedzający ośrodek mają okazję zobaczyć rekonstrukcję wczesnośredniowiecznego grodziska, które znajdowało się w pobliskim Klarowie. Cyklicznie odbywają się tam interesujące „Spotkania z Żywą Historią”, podczas których prezentowane są obrazy z życia grodowego, a goście mogą podziwiać pokazy dawnych rzemiosł, starych obrzędów czy walki wojów.

Wólka Bielecka 7, 21-020 Milejów, tel. (+48 81) 757 12 61, +48 608 131 644,

e-mail: info@horodyszczce.lbn.pl, www.horodyszczce.lbn.pl

Spływy rzeką Wieprz

Rzeka Wieprz stanowi prawdziwe wyzwanie dla miłośników podróży drogą wodną. Spływy kajakowe i canoe organizowane są na trasach:

- 1) Jaszczów – Milejów – Łańcuchów – Łęczna: 26 km
- 2) Łęczna – Nowogród – Kijany – Zawieprzycze: 19 km
- 3) Trawniki – Milejów – Łęczna: 44 km
- 4) dwudniowy spływ na trasie Jaszczów – Zawieprzycze: 44 km
- 5) wielodniowy spływ na odcinku Krasnystaw – Dęblin.

Organizatorzy:

L.U.M.K.S „Pojezierze”, ul. Szkolna 3, 21-010 Łęczna, tel. +48 501 567 462, +48 501 070 373

Zespół Szkół Rolniczych w Kijanach, Kijany, 21-077 Spiczyn, tel. (+48 81) 757 70 63

Wędkarstwo

Duża liczba pięknie położonych jezior oraz rzeka Wieprz stanowią atrakcyjne miejsca dla wędkarzy. Najlepsze warunki do połowów znaleźć można nad jeziorami: Rogóźno, Dratów, Krzcień, Piaseczno, Bikcze, Uściwierz, Łukcze, Głębokie, Zagłębcze.

Nad jez. Rogóźno znajduje się łowisko specjalne prowadzone przez Koło PZW Okręg w Lublinie – Ośrodek Sportów Wędkarskich w Rogóźnie, Rogóźno, 21-075 Ludwin, tel. (+48 81) 757 04 48, www.pzw.org.pl/j.rogozno/index2.php

Jazdy konne

Naukę jazdy konnej oraz przejażdżki konne oferują:

Klub Jeździecki „Goniec” w Kaniwoli, tel. (+48 81) 757 04 13, www.kj.goniec.prv.pl

Leśniczówka nad jez. Piaseczno, tel. (+48 81) 757 51 05

Gospodarstwo Agroturystyczne „Cyganówka”, Wólka Cycowska 9, 21-070 Cyców

Sporty wodne

Nad każdym jeziorem znajdują się sezonowe wypożyczalnie sprzętu wodnego. Nad jez. Piaseczno dodatkowo działa baza żeglarska, która ma możliwość organizowania kursów dla grup młodzieżowych i studenckich. To najgłębsze na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim jezioro (39 m) stanowi atrakcję również dla nurków: Piaseczno jest najlepszym akwenem nurkowym w naszym regionie. Dla amatorów nurkowania zostały oznaczone podwodne trasy. Baza nurkowa oferuje: szkolenia, nurkowania stażowe i rekreacyjne, sprzęt nurkowy i pływający, wyżywienie, noclegi i miejsca parkingowe.

OCTOPUS – Klub Nurkowy Stowarzyszenia Rafowego, ul. Laury 15, 20-711 Lublin, tel. (+48 81) 526 45 20,

www.octopus.vip-net.pl

Baza Dydaktyczna i Żeglarska ANTARES Akademii Rolniczej w Lublinie, tel. (+48 81) 445 68 55, 445 62 09

Sporty powietrzne

Gospodarstwo agroturystyczne w Nadrybiu Ukazowym (gmina Puchaczów) amatorom sportów powietrznych udostępnia trawiasty pas startowy o dł. 950 m dla awionetek, śmigłowców, motoroltni i paralotni.

„Gospodarstwo Aero-Turystyczne” Anna Schellenberg
Nadrybie Ukazowe 54, 21-013 Puchaczów, tel. (+48 81) 757
91 41, +48 511 300 170,
e-mail: anna@airfieldnadrybie.com,
www.airfieldnadrybie.com

Obiekty sportowe

Stadion: Górniczy Klub Sportowy „Górnik Łęczna”, Łęczna,
al. Jana Pawła II 13, tel. (+48 81) 752 17 40,
e-mail: sekretariat@gksgornik.leczna.pl
Korty tenisowe: obiekty sportowe GKS „Górnik Łęczna” oraz
obiekty sportowe Gimnazjum nr 2 w Łęcznej, ul. Bogdanowi-
cza 9, tel. (+48 81) 752 10 91
Basen (kryty): Zespół Szkół nr 1 w Łęcznej, ul. Szkolna 3,
tel. (+48 81) 752 00 26

Obiekty sportowe (boiska do siatkówki, koszykówki czy piłki nożnej oraz korty tenisowe) znajdują się również przy większości sezonowych ośrodków wypoczynkowych oraz przy niektórych gospodarstwach agroturystycznych. Korty tenisowe (w tym jeden kryty) posiada m.in. gospodarstwo agroturystyczne „Marynka” w Wólce Cycowskiej.

Gospodarstwo Agroturystyczne „Marynka” Anna i Krzysztof Rutkowscy
Wólka Cycowska 71, 21-070 Cyców, tel./fax (+48 82) 560 74 48, +48 509 348 295,
e-mail: marynka71@op.pl, www.marynka.pl

Łęczyń County
Ленчи́нський
повіт

Tourist Guide • Туристичний інформатор

Introduction

The Łęczna County is located in the central part of the Lublin province. It consists of six districts: Cyców, Ludwin, Łęczna, Milejów, Puchaczów and Spiczyn. Unquestionably, the biggest asset of the county is its nature. The fact that considerable parts of the county are protected in various forms shows the importance of this heritage. Polesie National Park, the Łęczna Lake District Landscape Park as well as Nadwieprzański Landscape Park are habitats for many rare plant and animal species. Numerous lakes as well as the picturesque Wieprz gorge are a great attraction for swimming and water sports amateurs but also for anglers. Local forests are rich in mushrooms and berries. Perfect conditions for recreation are here also for those who love hiking, cycling and driving trips. A few interesting routes have been marked for them. Spending time in the Łęczna region, one must not forget about the culture heritage. We can find there numerous traces of agreeable co-living of the representatives of different nations and religions: an Orthodox church, a synagogue, beautiful churches, romantic ruins of a castle, remnants left after old manors and palaces. The sacred architecture is also represented by old cemeteries and chapels in many villages of the Łęczna county. On the outskirts of the villages one can see Catholic or Orthodox crosses. Historic events which took place in this area are commemorated by monuments, mounds and war cemeteries. They are devoted to heroic armed bids for independence but also to soldiers' attempts during both world wars and the Polish-Bolshevik War of 1920. The landscape of the county is diversified thanks to the hard coal mine in Bogdanka, a view quite rare for eastern Poland.

Tourists may stay in numerous agro-tourism farms where they will meet with traditional eastern hospitality and will learn the taste of the local cuisine. The accommodation is supplemented by seasonal resort houses at the lakes and hotels in Łęczna and Bogdanka.

Lying on the border of the Lublin Uplands and the Polesie Lubelskie, the Łęczna county is an excellent starting point for visiting the whole region. It is not far from here to Lublin, Kozłówka, Chełm or Włodawa. Motorized tourists can also reach Puławy, Nałęczów, Janowiec and Kazimierz Dolny without much difficulty.

The monuments of the Łęczna County

Łęczna District – covering the picturesque terrains in the junction of the Wieprz and Świnka – it is a gate leading to the Łęczna-Włodawa Lake District. Łęczna, located within this area, is the only town in the Łęczna county. Within the district there is – reaching from Łańcuchów to Zawieprzycze – the so called Łęczna gorge of the Wieprz, the most enchanting part of Nadwieprzański Landscape Park, considered as one of the most beautiful spots in the Lubelszczyzna as far as the landscape is concerned.

The town of Łęczna is the capital of the Łęczna county, the seat for the district and county authorities. The first mentions about Łęczna come from 1350. In 1467, thanks to the castellan of Cracow, Jan of Tęczyn, king Kazimierz Jagiellończyk granted the village on the river Wieprz a town charter – according to the Magdeburg law. Simultaneously, it was also granted the royal privilege to organize two fairs. From that time the town developed rapidly. The development was possible due to an attractive location at the intersection of trade routes leading from the areas behind the Bug and the Chełm region to Lublin, but also thanks to the navigable Wieprz. Probably at the beginning of the 16th century a castle was built on the edge of the cliff, at both the Wieprz and the mouth of the Świnka. At the turn of the 16th and 17th centuries new owners – the Noskowski family – were bestowed with a privilege for another two fairs by king Stefan Batory, which resulted in further development of the town. Thousands of sellers, merchants and middle men came to these fairs from all over Europe. Trade and craft boom as well as spatial development made the town one of the most important urban centres in the province. The trace of its old glamour is an unusual architectural structure of the old town with three markets.

Вступ

Ленчинський повіт лежить у центральній частині Люблінського воєводства. До його складу входить шість гмін: Цицув, Людвін, Ленчна, Мілеюв, Пухачув і Спичин. Без сумніву, найбільшим багатством повіту є природа. Про те, наскільки цінною є ця спадщина, свідчить факт, що значна частина повіту охоплена різними формами охорони природи. Поліський Національний Парк, Ландшафтний Парк Ленчинські Озера та Надвешанський Ландшафтний Парк є біотопами багатьох рідкісних видів рослин і тварин. Численні озера та мальовничий вигин Вепша є винятково цікавими як для любителів купання і водних спортив, так і для рибалок. Навколишні ліси багаті на гриби і ягоди. Прекрасні умови для відпочинку знайдуть тут любителі піших, велосипедних і автомобільних прогулянок. Для них прокладено і позначено кілька цікавих трас. Гостюючи на Ленчинській землі, не можна забувати про скарби культури. Знаходимо тут численні сліди дружнього співжиття багатьох народів і релігій: церкву, синагогу, гарні костели, романтичні руїни замку, залишки давніх фільварків та палаців. Сакральну архітектуру доповнюють давні цвинтарі та каплички, які є у багатьох населених пунктах Ленчинської землі. На околицях не одного села нас привітають католицькі і православні хрести. Історичні події, які відбувалися на тутешній землі, увіковічують пам'ятники, кургани і військові цвинтарі. Вони присвячені героїчним незалежницьким подіям, а також солдатам, що брали участь в обидвох світових війнах і польсько-більшовицькій війні 1920 року. Ландшафт повіту урізноманітнений нетиповим видом шахти кам'яного вугілля у Богданці. Туристи можуть затриматися у численних агротуристичних господарствах, де вони відчують славнозвісну східну гостинність і пізнають смаки регіональної кухні. Базу нічлігів доповнюють сезонні бази відпочинку над озерами і готельні об'єкти у Ленчній та Богданці.

Ленчинський повіт, розташований на пограниччі Люблінської Височини та Люблінського Полісся, є досконалою базою для здійснення екскурсій по цілому регіоні. Звідтіля недалеко до Любліна, Козлувки, Холму чи Володави. Змоторизовані туристи легко доберуться до Пулав, Наленчова, Яновца і Казімежа Дольного.

Пам'ятки Ленчинського повіту

Гміна Ленчна займає мальовничі території поміж ріками Вепш і Сьвінка. Це брама, що веде до Ленчинсько-Влодавських Озер. Ленчна, яка знаходиться на території гміни, є єдиним міським осередком у Ленчинському повіті. У межах повіту лежить так званий Ленчинський перелом, який розтягається від Ланцужова до Завешшиці. Це найбільш чарівне місце Надвешанського Ландшафтного Парку становить один з найгарніших краєвидів Люблінщини.

Місто Ленчна є столицею Ленчинського повіту, центром гмінного і повітового правління. Перші історичні згадки про Ленчну відносяться до 1350 року. У 1467 р. завдяки старанням краківського каштеляна Яна Тенчинського король Казимир Ягеллончик надав цьому надвешанському селу міські права – заснував його на магдебурзькому праві. Одночасно воно отримало королівський привілей організування двох королівських ярмарок. Від того часу місто почало швидко розвиватися. Цьому сприяло передовсім зручне розташування на перехресті торгових шляхів, котрі вели з надбужанських теренів і Холмської землі до Любліна, а теж сплавний Вепш. Найправдоподібніше на поч. XVI ст. на краю урвища, біля місця, де Сьвінка впадає до Вепша, стояв замок. На межі XVI і XVII ст. його нові власники Носковські отримали від короля Стефана Баторія привілей на наступні ярмарки, що сприяло дальшому розвитку міста. До нього прибували тисячі продавців, купців і посередників із цілої Європи. Пожвавлення торгівлі і ремесла, а теж просторовий розвиток призвели до того, що місто стало одним з найважливіших міських осередків воєводства. Нетипова архітектурна панорама міста з трьома ринками свідчить про розквіт міста у минулому. Політична ситуація країни (війни, які вела Річ Посполита з половини

The political situation of the country (wars besetting the Polish Republic from the middle of the 17th century, and next the loss of independence), new trade routes and frequent fires contributed to the demise of the town.

In the 20th century Łęczna, with circa 3,000 inhabitants, was one of many agriculture and trade towns in the Lubelszczyzna. Only in the 1960s, when Professor Jan Samsonowicz discovered the deposits of hard coal in the vicinity of Łęczna, a new stage in the history of the town began. In 1975 the first mine was built, and Łęczna was chosen to be the capital of the developing Lublin Coal Basin. Today Łęczna is a town with over 20,000 inhabitants, the seat of many offices, a regional trade and service centre.

- ◆ **St Mary Magdalene's Church in Łęczna** was built in 1618-1631 in the style of late Renaissance. Its founder was the then squire Adam Noskowski, and the builder – most probably Jan Wolff – the leading builder of the Zamość entail. The temple is in the shape of a cross, with one nave. One presbytery is lower and narrower than the nave. There are also two rectangular chapels – on the northern and southern sides. Inside the church there are five Baroque altars, including the main altar with Rococo elements, monumental paintings and sculptures. In both chapels fragments of Renaissance stuccowork have been preserved, and under the church – a crypt in which some of the Łęczna squires from the Noskowski and Firlaj families were buried.
- ◆ **Church belfry** – built after 1781 and before 1805 – made of brick, on a quadrangle plan, features of the late Baroque style. In 1805 it had four bells. During wars they were taken by the Russians and the Germans. In 1959 the belfry was equipped with three new bells, the fourth one was installed seven years later.
- ◆ **the building of an old presbytery** – wooden, with the decorations in the Swiss style – coming from circa 1858.
- ◆ **the mansioners' house** – late Baroque, made of brick – originally for the mansioners. In 1930 the Polish type of roof replaced with the mansard one. The halls have barrel and cross vaults. Nowadays the building serves as a presbytery.
- ◆ **Great Synagogue** was built in the middle of the 17th century. In the middle part there is built on a square plan a brick bema, with four Tuscan columns on which there are semicircular arches and a two-storey retablo. By the eastern wall a two-column altar has been preserved, which was used to keep the rolls of aron-ha-kodesz. Since 1966 the synagogue has been a seat for the Regional Museum, which exhibits e.g. the mementos after the Jews inhabiting Łęczna till the Second World War. In the 16th and 17th centuries the local Jewish community was the second biggest one in the Lublin province. In the 19th century a Hasidic tzaddik Szlomo Jehuda Leib, called Łęczner, lived and worked here.
- ◆ **Minor Synagogue** – called the House of Prayer or a Jewish school – built of stone and brick at the beginning of the 19th century. Since 1993 it has been the seat for the Civic and District Public Library. Out of the old equipment there is only a stone basin for ritual hands' washing, on the western wall.
- ◆ **Town Hall** – built at the end of the 19th century – originally destined to be a guard house. It is an example of a classicistic building. Made of brick, on a rectangular plan, plastered, one-storey, double-tract. In the facade there is a four-column portico with a triangle top. Since 1971 the seat of the Registry Office.
- ◆ **Inns** located in 26 and 37 3. Maja St. and 18 and 26 Kanałowy Square are the remnants of the 19th century architecture from the splendour of the town fairs. Wooden, with hip roofs, with a huge inn hall – amounting to the third of the whole surface of the house – during fairs they served as accommodation.
- ◆ **the house with the arcades** in 4 Krasnystawska St. – made of brick, on a rectangular plan, double-tract; built in the middle of the 19th century.
- ◆ **Mansion and park complex in Podzamcze** is located on a high hill, by the mouth of the Świnka, flowing to the Wieprz. There used to be a fortified castle but, unfortunately, no visible traces are left after it. The park was founded probably in the 17th century. It covers the area of circa 8ha and has almost 2 thousand trees. Some of them are registered as nature monuments. In the park there is a 19th century rebuilt mansion and, next to it, an outbuilding as well as the remnants of farm buildings. A tourist attraction is "Łęczna Dinosaur Valley" situated nearby, by the road to Kijany.

XVII ст., далі – втрата незалежності), прокладення нових торговельних шляхів та часті пожежі призвели до втрати значимості міста.

У XX ст. Ленчна, котра налічувала біля 3000 мешканців, була одним з багатьох сільськогосподарсько-торгових містечок Люблінщини. І тільки у 60-х рр. XX ст., коли проф. Ян Самсонович відкрив на околицях Ленчної поклади кам'яного вугілля, розпочався новий етап в історії міста. У 1975 році в Богданці приступили до будівництва першої, пілотної, шахти, а Ленчну вибрано на столицю Люблінського Вугільного Басейну, що поставав. Сьогодні Ленчна є понаддвадцятитисячним містом з численними установами, регіональним центром торгівлі і послуг.

- ♦ **Костел св. Марії Магдалини** в Ленчній збудовано у 1618-1631 рр. у стилі пізнього ренесансу. Його фундатором був тодішній поміщик Адам Носковський, будівничим, правдоподібно, Ян Вольфф, головний будівничий замойської ординації. Храм хрестовидної в плані форми, однонефний, має вужчий і нижчий від нефу присвітерій. До нього прилягають дві прямокутні каплиці, з південної і північної сторін. В середині костелу є п'ять барокових вівтарів, у тому числі головний вітар з рококовими елементами, давні образи і скульптури. В обидвох каплицях збереглися фрагменти ренесансових ліпних прикрас. Під костелом є крипта, в якій поховано, зокрема, кілька ленчинських поміщиків з роду Носковських і Фірлеїв.
- ♦ **Прикостельна дзвіниця**, збудована у проміжку між 1781 та 1805 роком, цегляна, квадратна у плані, має риси пізньобарокового стилю. У 1805 році на дзвіниці було чотири дзвони. У воєнних часах їх загарбали росіяни та німці. Три нові дзвони з'явилися на дзвіниці у 1959 році, четвертий замонтовано сім років пізніше.
- ♦ **Будинок давньої парафії** – дерев'яний, з декораціями у швейцарському стилі. Датуються приблизно 1858 роком.
- ♦ **Мансіонарій** – мурований будинок у стилі пізнього бароко, первісно був призначений для ксьондзів-мансіонарів. У 1930 році ламаний польський дах замінено на мансардовий. Коридори мають купольне і купольно-хрестовидне склепіння. Сьогодні там міститься плебанія.
- ♦ **Велика синагога** збудована у середині XVII ст. у центральній частині, квадратної в плані форми – мурована біма, з чотирма тосканськими колонами, на яких є півколісті арки та двохярусна кам'яна паита. Біля східної стіни зберігся двохколонний вівтар на родали *арон-ха-кодеш*. З 1966 року у синагозі утворено Регіональний музей, у якому, зокрема, зберігаються пам'ятки єврейської культури, що залишилися у спадку після багаточисельної єврейської громади, котра існувала у Ленчній до II світової війни. У XVI і XVII століттях місцева єврейська громада була другою щодо чисельності в Люблінському воеводстві. У XIX ст. в Ленчній жив хасидський цадик Шломо Єгуда Лейб, котрого називали Ленчнером.
- ♦ **Мала синагога**. Її ще називають Домом Молитви або єврейською школою. Збудована з каменя і цегли на поч. XIX ст. З 1993 року там міститься Місько-гмінна громадська бібліотека. З давнього інтер'єру зберігся на західній стіні кам'яний умивальник для ритуального обмивання рук.
- ♦ **Ратуша**, збудована наприкінці XIX ст., спочатку була призначена під вартівню. Це приклад класицистичної будівлі. Мурована з цегли, має у плані форму хреста, отинкована, одноповерхова, двотрактова. З боку фасаду має чотириохколонний портик з трикутною верхівкою. З 1971 року там міститься РАГС.
- ♦ **Заїжджі двори** розташовані на вул. 3 Мая, 26 та 37, а теж на площі Каналовій 18 і 26. Це залишки XIX-вічної архітектури з часів процвітання ярмарків у місті. Дерев'яні, із чотириохспадовими дахами, з величезними сінми, які займають більше однієї третьої площі дому, у період ярмарків виконували функції житлових квартир і станцій.
- ♦ **Будинок з аркадами** на вул. Красниставській, 4 – мурований з цегли, прямокутної форми у плані, двохтрактовий. Збудований у пол. XIX ст.
- ♦ **Палацово-парковий комплекс на Підзамчі** лежить на високому пагорбі, недалеко від місця, де Сьвінка впадає до Вепша. Колись там стояв оборонний замок, який, на жаль, не зберігся. Парк постав, правдоподібно, у XVII ст. Його площа становить біля 8 га. У ньому нараховується близько 2 тис. дерев. Кілька з них зареєстро-

◆ **Hill "Brick Pillar"** is located circa 2.5km to the southeast of the town (exit in the ravine from the road Łęczna – Ciechanki Łańcuchowskie). There is a view from there onto one of the most beautiful spots of Nadwieprzański Landscape Park. Loess slopes of the old Wieprz valley with a big inclination – bent in the shape of a horseshoe – favour steppe plants, unique on a country scale.

◆ **"Turkish Wall"** is located at the foot of the hill "Brick Pillar". Among vast marshy terrains a distinct line of a dyke is visible. According to the tradition, it was built by the Turkish prisoners-of-war who came here with Stanisław Druszkiewicz (Jan III Sobieski's colonel and the owner of the estate in Łańcuchów) after the battle of Vienna. The dyke goes towards the forest and links the hill with two ponds called by the locals Endless and Forest Pools.

◆ **"Granary Mountain"** is situated in Kol. Nowogród, circa 2km to the west of Łęczna, by the road Łęczna – Kijany. Ages ago there was a granary for the cereal destined for sale. It was built near the Wieprz, which enabled the cereal transport by the river.

=====

Ludwin District. The northern part of the district lies within the Łęczna Lake District Landscape Park and its surroundings, the eastern part belongs to Polesie National Park. In the district there are recreationally the most attractive lakes of the Lake District: Piaseczno, Rogóżno, Łukcze and Zagłębobcze. They are frequently visited by swimming and water sports amateurs but also by anglers. Near the lake of Piaseczno there is a reserve "Brzeziczno".

◆ the building of the **District Council in Ludwin** – built in 1890 in the neo-classicist style – it still serves the local authorities.

◆ **Mansion from 1884 and the granary from 1883 in Ludwin** – before the war the mansion was the headquarters of the police, and during the occupation it was taken over by the General-Government police and periodically SS.

◆ **St Nicolas's Orthodox Church in Dratów** from circa 1880 is one of the few in the Lublin province examples of sacred architecture in the so called Russian style. It has a rich multi-element architectonic mass. In front of the church – the remnants of the monumental alley. Nearby there are a war cemetery and an Orthodox cemetery as well as a wooden clergy house, coming from the 19th century.

◆ **Obelisk on the lake Dratów** was created to commemorate the members of the Polish Military Organisation, killed during the demonstration against the partitioner authorities in 1918.

◆ On the premises of the **mansion and park complex in Kaniwola** there is a nice villa-mansion, coming from the beginning of the 20th century, belonging to the Zdzeniecki family. The building is surrounded with a park in which exotic trees grow (including the dawn redwood, the biggest one in the Lubelszczyzna). Nearby there are farm buildings: a stable with a cowhouse and a granary.

=====

Spiczyn District. It lies in the western part of the Łęczna-Włodawa Lake District, where the Bystrzyca flows into the Wieprz. Part of the whole area belongs to Nadwieprzański Landscape Park, situated in a picturesque valley of the meandering Wieprz. The protected areas, i.e. the Park and the surroundings of Kozłówka Landscape Park amount to 32% of the district area.

◆ **St Anne's Church in Kijany** – built at the turn of the 17th and 18th centuries in the Baroque style – was founded by Atanazy Międzyński, the Volynia voivode, as a votive offering for the lucky comeback from the relief of Vienna. In the church altar there is a painting of Kijany God's Mother, famous for its mercy.

◆ **Parish cemetery in Kijany** with the tomb of the Skłodowski family. Józef Skłodowski, Maria Skłodowska-Curie's grandfather is buried here. There is also a symbolic monument from 1990 to commemorate the leader of the anticommunist underground movement, nicknamed "Uskok", died on 21 May 1949.

вано як пам'ятки природи. В парку розміщений у значній мірі перебудований палац з ХІХ ст., флігель, що стоїть обабіч, та залишки господарських будівель. Туристів зацікавить розташована неподалік, при дорозі до Кіян, "Ленчинська долина динозаврів".

◆ **Височина "Мурований Слуп"** лежить на відстані біля 2, 5 км на південний схід від міста (з'їзд яром з дороги Ленчна-Цеханки Ланьцуховські). Звідси відкривається вид на один з найкрасивіших закутків Надвепшанського Ландшафтного Парку. Лесове узбіччя прадолини Вепша з великим кутом нахилу, витягнуте у формі підкови, сприяє росту унікальної у межах країни степової рослинності.

◆ **"Вал Турецкий"** знаходиться біля підніжжя височини "Мурований Слуп". Серед просторих, багnistих теренів виділяється лінія греблі, яка, згідно з переказами, була насипана турецькими полоненими, котрі прибули сюди із Станіславом Друшкевичом (полковником Яна ІІІ Собеського і володарем маєтку в Ланьцухові) після битви під Віднем. Гребля біжить у напрямку лісу і поєднує височину з двома ставками, які називаються Безденни і Лесьни.

◆ **"Тура Спіхлежова"** знаходиться в Колонії Новогруд, приблизно 2,5 км на захід від Ленчної, при дорозі Ленчна-Кіяни. В старовину тут стояла комора на збіжжя, яке було призначене на продаж. Збудована неподалік Вепша, що полегшувало транспорт збіжжя річною дорогою.

Гімна Людвін. Північна частина гміни лежить у межах Ландшафтного Парку Ленчинські Озера та прилягаючої до нього охоронної зони, східна частина входить до складу Польського Національного Парку. На території гміни лежать найбільш придатні для відпочинку озера: П'ясечно, Рогужно, Лукче і Заглембоче. Їх охоче відвідують любителі купання і водних спортивів та рибалки. Неподалік озера П'ясечно знаходиться заповідник "Бжезічно".

◆ Будинок **Правління Гімини у Людвіні**, збудований в 1890 році у неокласицистичному стилі, до сьогодні використовується місцевим самоврядуванням.

◆ **Дворик з 1884 року і житниця** з 1888 року у Людвіні. Перед війною у дворик знаходилась поліція, а в часі окупації приміщення займала "гранатова поліція" і періодично СС.

◆ **Православна церква св. Миколая у Дратуві**, збудована біля 1880 року, є одним з небагатьох прикладів сакрального будівництва в російському стилі у Люблінському воеводстві. Має багату, розчленовану архітектурну брилу. Перед церквою знаходяться залишки історичної алеї. Неподалік лежить воєнний і православний цвинтарі, а теж дерев'яний будинок священика.

◆ **Обеліск над озером Дратув** постав на честь членів Польської Військової Організації, які загинули під час маніфестації проти окупаційної влади у 1918 році.

◆ **Палацово-парковий комплекс в Каніволі** репрезентує чарівна вілла-дворик з ХІХ ст., яка належала до родини Зденецких. Будинок оточений парком, у якому ростуть екзотичні дерева (у тому числі найбільша на Люблінщині метасеквоя китайська). Неподалік знаходяться господарські будівлі: стайня з хлівом і житниця.

Гімна Спичин лежить у західній частині Ленчинсько-Влодавських Озер, недалеко місця, де Бистишица впадає до Вепша. Частина її території входить до складу Надвепшанського Ландшафтного Парку, який лежить у мальовничій долині звивистого Вепша. Охоронна зона, тобто Парк і землі навколо Козловецького Ландшафтного Парку, займає 32 % території гміни.

◆ **Костел св. Анни в Кіянах** збудований на межі ХVІІ і ХVІІІ століть у стилі бароко. Його фундував Атаназі Мйончинський, волинський воєвода, як вотум за щасливе повернення з битви під Віднем. У вівтарі костелу знаходиться чудотворний образ Кіянської Матері Божої.

◆ **neo-Renaissance palace** with a ball room in **Kijany** – built circa 1850 – was rebuilt circa 1880 by the industrialist Stanisław Sonnenberg. In the arch and pillar portico there are statues of two goddesses: Athena and Demeter. The palace is surrounded with a park, and an alley consisting of 24 linden trees leads to it.

◆ **Chapels in Spiczyn** – of Saint Mary the Virgin, house-styled, wooden, built circa 1850, and of St Florian, built at the turn of the 18th and 19th centuries.

◆ **Grave in Spiczyn** with the ashes of two participants of the January Uprising from the unit led by Michał Heidenreich, nicknamed “Kruk”.

◆ the **Austrian-German-Russian war cemetery in Charleź** from 1915-1918 is the grave of circa 370 soldiers.

◆ **Park and palace complex in Zawieprzycze** includes: the mound with a figure with an iron cross on the top (it might have been erected by Atanazy Miączyński to thank God for his lucky return from the relief of Vienna in 1683); a Baroque outbuilding from the 18th century (currently a school); a Baroque entrance gate; the ruins of a castle from the 17th century; a Baroque castle chapel from the end of the 17th century; a store house from the 1st half of the 17th century; the ruins of a classicistic orangery from the 1st half of the 17th century. A romantic legend is connected with the castle; a Greek captive woman was walled in the castle dungeon together with her beloved as she had rejected the Lublin castellan, J. Granowski.

=====

Milejów District. The river Wieprz flows through the district; along the river Nadwieprzański Landscape Park was established. The Milejów estate belonged to many distinguished noble and aristocratic families. Łańcuchów possessing a civic charter in the 16th century together with nearby Jaszczów were a strong centre of the Arian movement during the Reformation. Milejów is the only county district located near the railway line Lublin – Chełm. For many years the district has been associated with fruit and vegetable processing industry.

◆ **Mansion in Milejów** – with two floors, a wooden building was erected in 1903 by Antoni Rostworowski. A bit further down, on the Wieprz, there is a distillery.

◆ **St Jan Nepomucen's Chapel** – built at the beginning of the 20th century; is part of the mansion complex.

◆ The **sugar factory in Milejów** was established in 1907 as a joint stock company. Local landowners were members of the company management. Simultaneously with the sugar factory two worker houses were built. After the war a fruit and vegetable processing plant was established here.

◆ **Assumption Church in Milejów** – built in the eclectic style – was erected in 1855-1859. Its founders were Helena Suffczyński nee Chrapowiecki as well as Stanisław and Antoni Rostworowski. In 1990-1996 the church was rebuilt. Next to the temple there is a belfry with three bells. Part of the fence is a wall with an iron gate from the time of the church erection.

◆ On the **cemetery in Milejów** there is a grave of an unknown soldier from 1939 as well as the grave of Romuald Kostkowski, a participant of the January Uprising.

◆ **Independence Cross in Milejów** was erected by the inhabitants of Milejów and Jaszczów in 1918-1919.

◆ **John the Baptist's Church in Łańcuchów** represents the Baroque and classicistic style. It was built thanks to the Józef and Anna Suffczyńskich' foundation. Next to the temple there are two brick belfries. The whole area is surrounded with a wall with an iron gate, which similarly to the church come from the beginning of the 19th century.

◆ The **brick mansion** from 1903-1904 in **Łańcuchów** was erected thanks to Maria and Jan Stecki; it was built in the Zakopane style, according to Stanisław Witkiewicz's design. The building is surrounded with a park.

◆ The **mound in Łańcuchów** contains the ashes of Russian and German soldiers died in 1915. Next to the mound – German war leaders' stone graves.

♦ **Парафіяльний цвинтар в Кіяхах** з гробівцем родини Складовських. Там похований, зокрема, Юзеф Складовський, дід Марії Складовської-Кюрі. Тут знаходиться також символічний пам'ятник на честь керівника антикомуністичного підпілля, псевдо "Ускок", котрий загинув 21 травня 1949 року.

♦ **Палац у стилі неоренесансу** разом з бальним залом у **Кіяхах**. Збудований приблизно у 1850 році, перебудований приблизно у 1880 році промисловцем Станіславом Зонненбергом. В арочно-колонному портику стоять скульптури двох богинь: Афіні і Деметри. Палац оточений парком, а веде до нього алея з 24 лип.

♦ **Каплички у Спичині** – Найсвятішої Діви Марії, хатинкова, дерев'яна, збудована приблизно у 1850 року, та св. Флоріана, вимурована на межі XVIII і XIX століть.

♦ **Могила у Спичині** з похованнями двох учасників січневого повстання із загону Міхала Гейденрайха, псевдо "Крук".

♦ **Австрійсько-німецько-російський військовий цвинтар у Харленжі** з 1915-1918 рр. Тут спочивають приблизно 370 солдатів.

♦ **Парково-палацовий комплекс в Завепшицах** охоплює: курган з могилою, увінчаною залізним хрестом (міг бути формою подяки Атаназія Мйончинського за його щасливе повернення з битви під Віднем в 1683 році); флігель у стилі бароко з XVIII ст. (сьогодні там знаходиться школа); в'їзна брама у стилі бароко; руїни замку з XVII ст.; Замкова каплиця у стилі бароко з кінця XVII ст.; будівля для старих речей з першої пол. XVII ст.; руїни оранжереї з першої пол. XVII ст. Із замком пов'язана романтична легенда про грецької полонянку, яка була замурована разом зі своїм коханим в замкових льохах за те, що відкинула залицяння люблінського каштеляна Й. Грановського.

=====
***Гміна Мілейов.** Через гміну пропливає ріка Вепи, вздовж якої утворено Надвепшанський Ландшафтний Парк. Ці землі на протязі віків належали до багатьох видатних шляхетських та магнатських родин. Ланьцухув, який у XVI ст. був на міському праві, та сусідній Яцув були у часах реформації сильним осередком аріанського руху. Мілейов є єдиною гміною повіту, через яку проходить траса залізниці (Люблін – Холм). Вже багато років гміна асоціюється з фруктово-овочевим переробним комбінатом.*

♦ **Панський двір в Мілейові** – двохповерховий дерев'яний будинок, збудований у 1903 році Антоном Розтворовським. Деяко нижче над Вепшом знаходиться горілчаний завод.

♦ **Капличка св. Яна Непомука**, вимурована на поч. XX ст., входить до складу комплексу панського двору.

♦ **Цукровий завод у Мілейові** постав у 1907 році як акційна спілка. До складу управління спілки входили навколишні землевласники. Одночасно з цукровим заводом збудовано два будинки для працівників. Після війни тут утворено фруктово-овочевий переробний комбінат.

♦ **Костел Успіння Богородиці в Мілейові** збудований у 1855-1859 рр. в еkleктичному стилі. Його фундаторами були Гелена із Суффчинський Храповецька та Станіслав і Антоні Ростворовські. У 1990-1996 рр. костел розбудували. Біля храму знаходиться дзвіниця з трьома дзвонами. Частиною огорожі є мур із залізною брамою з часів будівництва костелу.

♦ **Цвинтар у Мілейові**, на якому лежить могила невідомого солдата з 1939 року та могила січневого повстанця Ромуальда Костковського.

♦ **Курган з хрестом на честь незалежності в Мілейові** насипаний мешканцями Мілейова і Яшова у 1918-1919 рр.

♦ **Костел св. Івана Хрестителя в Ланцухові** репрезентує бароково-класицистичний стиль. Збудований завдяки фундації Юзефа і Анни Суффчинських. Неподалік святині знаходиться дві муровані дзвінниці. Цілість огорожена муром із залізною брамою, котрі, як і костел, походять з поч. XIX ст.

♦ **Мурований панський двір в Ланцухові** з 1903-1904 рр. постав завдяки Марії і Янові Стецьким. Збудований у закопанському стилі за проектом Станіслава Віткевича. Будівлю оточує парк.

◆ **Mansion in Jaszczów** – wooden one-storey building erected at the beginning of the 19th century – belonged among others to general Kicki who died in the battle of Ostrołęka during the November Uprising. Currently the mansion needs thorough redecoration.

◆ The **hospital in Jaszczów** is a brick building coming from the beginning of the 20th century. Originally a mansion was located there, later – an inn, and since the interwar period till now there has been a hospital.

◆ **Mansion in Łysołaje** – made of brick, representing the eclectic style – was built circa 1904 by Tomasz Popławski. It possesses wonderful observation decks. In the closest vicinity of the mansion one should pay attention to: a brick chapel from 1934 and the guardhouse, also from the beginning of the 20th century, which adjoins a brick fence with a gate.

◆ **Chapel in Jaszczów** – made of brick, with features of the Baroque style, on the top – an unidentified figure. It was erected in the 18th century, most probably when the village suffered from the plague. Built by the road to Łysołaje.

◆ The **war cemetery in Łysołaje** with the graves of the First World War soldiers, is located by the railway crossing.

◆ The **war cemetery in Maryniów** is burial ground for German, Austrian and Russian soldiers from the First World War.

◆ The **monument in Kol. Ostrówek** – unveiled in 1986 – was erected to commemorate 24 village dwellers murdered by the Germans in 1944. The village was pacified then by the occupant for co-operation with the partisans.

◆ The **partisans' grave in Majdan Siostrzytowski** is a grand monument erected in the 1990s from the initiative of the World Association of AK Soldiers. In the collective grave there are 17 partisans from the post-AK "Zawieja" unit.

◆ **War cemetery in Zalesie** with the graves of Polish, German and Russian soldiers from the First World War.

◆ The **mound in Klarów** with the January Uprising participants' grave from 1863. It is located at the entrance to the forest, surrounded with trees among which there is a cross.

.....
***Puchaczów District.** Puchaczów was granted a town charter from king Zygmunt I the Old in 1527, according to the Magdeburg law. It also received the privileges for three annual fairs and every-week market fair. Puchaczów was deprived of the civic charter for active participation in the January Uprising. The owners of the estates in Bogdanka, the Bogdanowicz brothers, were famous as the leaders of the fights for the country independence. Currently, the district is mostly associated with the hard coal mine in Bogdanka.*

◆ **Assumption Church in Puchaczów** – built in the late Baroque style – comes from 1778 and is considered one of the most precious monuments. In 1854 a brick belfry was built. The temple is surrounded by a 19th century brick and iron fence with a gate and chapels. Next to the church there is a presbytery from 1809.

◆ The **brick and stone column in Puchaczów** from the middle of the 19th century refers to the Galicia traditions of "serfdom crosses". It was erected to "for ever" commemorate that the inhabitants of Puchaczów were free people. The column is located in a monumental park, in the centre of Puchaczów.

◆ **Stone grave** from the Neolithic period – discovered in the 1990s on one of the local fields – comes from the Globular Amphora Culture. The reconstruction is presented on the premises of the school in Nadrybie.

◆ **Partisans' grave in Ostrówek** – on 24 May 1945 there was a battle of the post-AK partisans from the "Zawieja" unit against the UB and NKWD. 17 out of the died soldiers are buried in the collective grave.

◆ The **mound in Ciechanki Łączuchowskie** was erected to commemorate the events from 14-15 August 1920. Then the manoeuvre of general Bułak-Bałachowicz's group and the Polish subunits resulted in surrounding and liberating Puchaczów from the Bolsheviks.

◆ The **manor complex in Ciechanki Łączuchowskie** comes from the 2nd half of the 19th century. A park with the area of circa 2.5ha is part of it. Among the trees there are mostly chestnut and linden trees, and a real decoration of the park is a grand over 200-year-old ash.

- ◆ **Курган в Ланцухові** містить поховання російських і німецьких солдатів, котрі загинули у 1915 році. Біля кургану кам'яні нагробки німецьких командирів.
- ◆ **Панська садиба в Яшові** – дерев'яний одноповерховий будинок, збудований на поч. XIX ст., належав до ген. Кіцкого, котрий загинув у битві під Остроленькою. На сьогодні він вимагає генерального ремонту.
- ◆ **Лікарня в Яшові** – мурований будинок з поч. XX ст. Спочатку тут була панська садиба, далі – корчма, а від міжвоєнного періоду аж до сьогодні тут функціонує лікарня.
- ◆ **Панська садиба в Лисолях** – мурована, в еkleктичному стилі, збудована Томашом Поплавським біля 1904 року. Має чудові оглядові тераси. У найближчому оточенні будівлі на увагу заслуговують мурована каплиця з 1934 року, приміщення для варти з поч. XX ст., яке прилягає до мурованої огорожі з брамою.
- ◆ **Капличка в Яшові** – мурована, з характерними рисами стилю бароко, увінчана фігурою. Збудова у XVIII ст., правдоподібно, тоді, коли у селі був “мор”. Стоїть при дорозі, яка веде до Лисолаїв.
- ◆ **Військовий цвинтар в Лисолях** з похованнями солдатів з часів I світової війни розташований біля залізничного переїзду.
- ◆ **Військовий цвинтар в Мариніві** – місце поховання німецьких, австрійських і російських солдатів, котрі загинули під час I світової війни.
- ◆ **Пам'ятник в Колонії Острувек** відкритий у 1986 році. Поставлений на честь 24 жителів села, котрих убили німці у 1944 році. Село було спацифіковане окупантами за співпрацю з партизанами.
- ◆ **Партизанська могила у Майдані Сьостшитовським** є величним пам'ятником, який постав у 90-х рр. XX ст. з ініціативи Світового Союзу Солдатів АК. У братській могилі спочивають 17 партизанів з колишнього загону АК “Завей”.
- ◆ **Військовий цвинтар в Залесі** з могилами польських, німецьких і російських солдат походить з часу I світової війни.
- ◆ **Курган у Кляріві** криє у собі могили січневих повстанців 1863 року. Знаходиться при в'їзді до лісу, оточений деревами, серед яких стоїть хрест.

Гміна Пухачув. Пухачув отримав міські права у 1527 році від короля Зигмунта Старого. Заснований на німецькому праві, отримав привілеї на три річних ярмарки і щотижневий ринок. За активну участь жителів у січневому повстанні містові Пухачув відібрані міські права. Власники маєтку в Богданці брати Богдановичі прославились як керівники боротьби за незалежність країни. На сьогодні гміна асоціюється передовсім із шахтою кам'яного вугілля у Богданці.

- ◆ **Костел Успіння Богородиці у Пухачові** збудований в 1778 року у стилі пізнього бароко, відноситься до пам'яток класу “0”. У 1854 році збудовано муровану дзвіницю. Храм оточує показна XIX-вічна муровано-залізна огорожа з брамою і капличками. Неподалік лежить паєбанія з 1809 року.
- ◆ **Цегляно-кам'яна колона у Пухачові** з середини XIX ст. навіязує до галицької традиції пам'ятних хрестів на честь знесення панщини. Поставлена з метою пам'яті “на всі часи” про те, що жителі Пухачова є вільними людьми. Колона знаходиться у старому парку в центрі Пухачова.
- ◆ **Кам'яне поховання** з епохи неоліту, відкрите у 90-х рр. XX ст. на одному з навколишніх полів, походить з періоду культури кулястих амфор. Реконструкція знаходиться на території школи в Надриб'ї.
- ◆ **Партизанська могила в Острувку**. 24 травня 1945 року відбулася битва колишніх загонів АК з відділу “Завей” з УБ (комуністична служба безпеки – припис перекладача) і НКВД. Сімнадцять з-поміж полеглих спочивають у спільній могилі.

◆ The **Brzeziny crossing of the Wieprz – Krzna Canal with the river Świnka, flowing underneath** is undoubtedly an architectural rarity.

◆ The **wooden building of an inn in Brzeziny** comes from the end of the 19th century.

.....
The Cyców District is the biggest district of the Łęczna county. The name most probably comes from the cloth produced here in the old times, called "cyc". The area was inhabited by the population of various nations, religions and cultures: the Poles, Germans, Ruthenians, Jews. In the district there are: the biggest lake of the Łęczna-Włodawa Lake District, Uściwierz (circa 284ha), incredibly rich as far as nature is concerned, as well as the reserves of "Świerszczów" and "Ciesacin". The district borders with Polesie National Park.

◆ The old **post-Uniat church of St Michael Archangel in Cyców** was built in 1860-1870 in the Byzantine style. In 1875 it was changed into an Orthodox church, and in 1918 into the Roman Catholic church of St Joseph's Care. The temple is made of brick and covered with sheet. Over the middle nave there is a heavy little bell where in 1920 there was still a Byzantine helmet. The belfry – located on a church square – was erected in 1871. Opposite the church there is a statue of Saint Mary from 1862.

◆ The **monument in Cyców** was erected to commemorate the heroes died on 16 August 1920 in the battle against the Bolsheviks. The battle went into history as an example of the Polish cavalry's victory over the prevailing power of the enemy. The decisive role was played by the 3. and 7. Lublin Uhlan Regiment's charge. The battle is mentioned on the plaque of the Unknown Soldier Grave in Warsaw.

◆ The **Lutheran church and the remnants of the old manor farm in Cyców** were bought by the Germans in the 1880s. Till 1940 it was a seat of an Evangelical church, one of the three (next to Chełm and Kamień in the Chełmszczyzna), in which regular service was held.

◆ The **war cemetery in Cyców** from the First World War is burial ground for the heroes of the Polish-Bolshevik war.

◆ The **obelisk in Wólka Cycowska** is devoted to the Jews and Poles murdered during the Second World War.

◆ The **manor park in Kol. Garbatówka** is registered as a monument together with the trees registered as nature monuments in 1985. Also manor gardens, the remnants of an orchard and the water structure are protected.

◆ The **wooden temple in Świerszczów** is an old Orthodox parish church of Raising the Cross, which was finished in circa 1875. Its characteristic feature is the log construction. Since 1921 it has been the Roman Catholic church of St Basil. Opposite the church entrance there is a wooden belfry with the pillar and frame construction.

Worth knowing

Polesie National Park – established in 1990. It covers 6 districts: Hańsk, Ludwin, Sosnowica, Stary Brus, Urszulin and Wierzbica. The Park Management is located in the Didactic and Administrative Centre in Urszulin, and the Didactic and Museum Centre – in the nearby village of Załucze Stare. The water and peat character of the park as well as the fact that almost half its area (49%) is covered with various forest and bush communities provide many protected plant and animal species with favourable conditions for living and development.

PPN, 3a Lubelska St., 22-234 Urszulin, tel. (+48 82) 571 30 71, 571 30 72, e-mail: biuro@poleskipn.pl, www.poleskipn.pl

Nadwieprzański Landscape Park – established in 1990. It is located within the districts of Milejów, Łęczna and Spiczyn. It includes the river Wieprz with its old river beds, meanders and accompanying high and transitional peat bogs. On steep slopes of the Wieprz valley, communities of stenothermal plants have developed.

♦ **Курган в Цеханках Ланьцуховських** насипаний для увіковічнення подій з 14 на 15 серпня 1920 року. Тоді відбувся маневр групи ген. Булак-Балаховіча і польських підрозділів, завдяки якому Пухачув був визволений від більшовиків.

♦ **Фільварково-палацовий комплекс в Цеханках Ланьцуховських** походить з другої половини XIX ст. До його складу входить парк площею приблизно 2, 5 га. Серед дерев найчисельнішими є каштани і липи, а справжньою окрасою парку є величний ясен, який має майже 200 років.

♦ **Перехрестя в Бжезінах Каналу Вепш-Кшна з рікою Сьвінкою**, що пливе попід ним, є, без сумніву, архітектурною рідкістю.

♦ **Дерев'яний будинок корчми у Бжезінах** походить з кінця XIX ст.

.....
Гміна Цицув є найбільшою гміною Ленчинського повіту. Назва, наймовірніше, походить від сукна, званого "цицом", яке виробляли з давніх часів. На цих землях проживало населення, диференційоване з точки зору національності, культури і релігії: поляки, німці, русини, євреї. На території гміни знаходиться природничо цінне і, одночасно, найбільше озеро Ленчинсько-Влодавських Озер Усьцівеж (біля 284 га) та заповідники "Сьверщув" і "Десацін". Гміна межує з Поліським Національним Парком.

♦ **Стару колишню греко-католицьку церкву Архангела Михаїла в Цицові** збудовано в 1860-1870 рр. у візантійському стилі. У 1875 році її забрали православні, а у 1918 перейняли римо-католики на костел св. Йосифа. Святиня мурована, покрита бляхою. Над середнім нефом знаходиться масивна вежа, де ще у 1920 році був купол у візантійському стилі. Розміщену на прикостельній площі дзвіницю збудовано у 1871 році. Напроти костелу знаходиться фігура Діви Марії з 1862 року.

♦ **Пам'ятник в Цицові** створено на честь героїв, полеглих 16 серпня 1920 року в битві з більшовиками. Битва ввійшла в історію як приклад перемоги польської кавалерії над переважаючими силами ворога. Вирішальну роль відіграла атака 3. і 7. Полку Люблінських Уланів. Згадка про битву знаходиться на плиті Могили Невідомого Солдата у Варшаві.

♦ **Кірху і залишки давнього фільварку у Цицові** у 80-х рр. XIX ст. відкупили німці. До 1940 року там містився євангелічний собор, один з трьох (ще є у Холмі і Камені на Холмщині), у яких постійно відбувалися богослужіння.

♦ **Військовий цвинтар в Цицові** з часів I світової війни є місцем вічного спочинку героїв польсько-більшовицької війни.

♦ **Обеліск у Вульці Цицовській** присвячений євреям і полякам, убитим в час II світової війни.

♦ **Парк при маєтку в Колонії Гарбагувка** вписаний до реєстру пам'яток, разом з деревами, означеними у 1985 році як пам'ятки природи. Під охороною перебувають також двірські сади, залишки садів і водна система.

♦ **Дерев'яна святиня у Сьверщові** – це давня парафіяльна церква Воздвиження Святого Хреста, будівництво якої закінчено приблизно у 1875 році. Вона характеризується зрубною конструкцією. Від 1921 року і до сьогодні функціонує як римо-католицький костел св. Василя. Напроти входу до костелу стоїть дерев'яна дзвіниця стовпно-рамової конструкції.

Про що варто знати

Поліський Національний Парк утворений у 1990 році. Охоплює шість гмін: Ганськ, Людвін, Сосновіца, Стари Брус, Уршулін і Вежбіца. Дирекція Парку знаходиться в Дидактично-адміністративному центрі в Уршуліні, а Дидактично-музейний центр – у сусідньому селі Залуче Старе. Водно-торфовиськовий характер парку, а заодно,

The Łęczna Lake District Landscape Park – established in 1990. It is located within the districts of Ludwin, Puchaczów, Uścimów and Ostrów Lubelski. The most characteristic feature of the landscape is the lakes, ponds and vast peat bogs with small scattered forests. Among the lakes there are both lakes used for tourist purposes (Piaseczno, Rogóźno, Łukcze, Krasne, Zagłębocze) and the overgrown ones, inaccessible, being the habitats for water birds (Brzeziczno, Ciesacin, Łokietek, Bikcze, Uściwierz).

Worth seeing/worth using

Regional Museum in Łęczna – Lublin Museum Division

19 Bożnicza St., 21-010 Łęczna, tel. (+48 81) 752 08 69

Open every day 8.00-16.00, Sundays 9.00-16.00

The museum is located in the building of the old synagogue in Łęczna. It offers one of the few in the Lubelszczyzna collections of Jewish exhibits, it also organizes exhibitions concerning the history and culture of the Łęczna region and presents temporary exhibitions.

Archaeological Centre Choina – Horodyszcze

Tourists visiting the centre have an opportunity to see a reconstruction of a town from the early Middle Ages, which was located in the nearby Klarów. There are regular “Meetings with Living History” during which the images from town everyday life are presented and the guests can admire the old crafts and customs as well as warriors’ fights.

Wólka Bielecka 7, 21-020 Milejów, tel. (+48 81) 757 12 61, +48 608 131 644, e-mail: info@horodyszcze.lbn.pl, www.horodyszcze.lbn.pl

The river Wieprz rafting

The river Wieprz is a real challenge for the amateurs of water trips. Kayak and canoe rafting is organised on the routes:

- 1) Jaszczów – Milejów – Łańcuchów – Łęczna: 26 km
- 2) Łęczna – Nowogród – Kijany – Zawieprzyce: 19 km
- 3) Trawniki – Milejów – Łęczna: 44 km
- 4) 2-day rafting trip on the route Jaszczów – Zawieprzyce: 44 km
- 5) longer rafting trip on the distance Krasnystaw – Dęblin.

Organisers:

L.U.M.K.S “Pojezierze”, 3 Szkolna St., 21-010 Łęczna, tel. +48 501 567 462, +48 501 070 373

The Schools in Kijany, Kijany, 21-077 Spiczyn, tel. (+48 81) 757 70 63

Angling

A lot of beautifully located lakes and the river Wieprz are attractive places for anglers. One can find the best fishing conditions at the lakes: Rogóźno, Dratów, Krzcień, Piaseczno, Bikcze, Uściwierz, Łukcze, Głębokie, Zagłębocze.

At the lake of Rogóźno there is a special fishing ground run by the PZW Circle, Lublin Division – the Angling Sports Centre in Rogóźno, Rogóźno, 21-075 Ludwin, tel. (+48 81) 757 04 48, www.pzw.org.pl/j.rogozno/index2.php

Horse riding

Horse riding lessons and horse rides are offered by:

факт, що майже половина його площі (49 %) покрита різноманітними лісовими і зарослевими угрупованнями, створюють сприятливі умови для життя і розвитку багатьох видів рослин і тварин, що знаходяться під охороною.
PPN, ul. Lubelska 3 a, 22-234 Urszulin, tel. (+48 82) 571 30 71, 571 30 72, e-mail: biuro@poleskipn.pl, www.poleskipn.pl

Надвепшанський Ландшафтний Парк утворений у 1990 році. Лежить на території гмін Мілеюв, Ленчна і Спінчин. Охоплює ріку Вепш з численними старими руслами, меандрами та низкими і перехідними торфовищами. На крутих узбіччях долини Вепша виникли групи ксеротермічної рослинності.

Ландшафтний Парк Ленчинські Озера утворений у 1990 році. Лежить на території гмін Людвін, Пухачув, Усьцімув та Острів Любельський. Характерними елементами краєвиду є численні озера, стави і розлеглі торфовища з невеликими розпорощеними ділянками лісів. Деякі з озер використовуються з туристичною метою (П'ясеčno, Рогужно, Лукче, Красне, Заглембоче). Є теж озера зарослі, важко доступні, які є біотопами водного птаства (Бжезічно, Цесацін, Локетек, Бікче, Усьцівеж).

Що варто побачити, з чого варто скористатися

Регіональний музей у Ленчній – Відділення Люблінського музею

ul. Bożnicza 19, 21-010 Łęczna, tel. (+48 81) 752 08 69

чинний щоденно в годинах 8. 00-16. 00, у неділю 9. 00-16. 00

Музей міститься у будинку давньої синагоги у Ленчній. Має одну з нечисленних на Люблінщині збірок юдаїки, організує виставки, які стосуються історії і культури Ленчинської землі, а теж представляє тимчасові виставки.

Археологічний осередок Хоїна – Городище

Туристи, які відвідують осередок, мають можливість побачити реконструкцію городища з часів раннього середньовіччя, яке знаходилося у сусідньому Кляріві. Періодично там відбуваються цікаві “Зустрічі з живою історією”, під час яких відіграються сцени з життя городища. Гості можуть спостерігати покази давніх ремесел, старих обрядів та поединки воїнів.

Wólka Bielecka 7, 21-020 Milejów, tel. (+48 81) 757 12 61, +48 608 131 644, e-mail: info@horodyszczelbn.pl, www.horodyszczelbn.pl

Сплав рікою Вепш

Ріка Вепш є справжнім викликом для любителів подорожування річковими шляхами. Сплав на байдарках і каное організовуються на трасах:

- 1) Ящув – Мілеюв – Ланьцухув – Ленчна: 26 км
- 2) Ленчна – Новогруд – Кіяни – Завепшице: 19 км
- 3) Травнікі – Мілеюв – Ленчна: 44 км
- 4) двотижневий сплав на трасі Ящув – Завепшице: 44 км
- 5) багатоденний сплав на відтинку Краснистав – Демблін

Організатори:

L.U.M.K.S “Pojezierze”, ul. Szkolna 3, 21-010 Łęczna, tel. +48 501 567 462, +48 501 070 373

Група шкіл у Кіянах, Kijany, 21-077 Spiczyn, tel. (+48 81) 757 70 63

Horse Riding Club "Goniec" in Kaniwola, tel. (+48 81) 757 04 13, www.kj.goniec.prv.pl
The forester's lodge at the lake of Piaseczno, tel. (+48 81) 757 51 05
Agrotourism Farm "Cyganówka", Wólka Cycowska 9, 21-070 Cyców

Water sports

At every lake there are seasonal water equipment rental shops. At the lake of Piaseczno additionally a sailing centre is based, which has a possibility of organising courses for teenage and student groups. This lake, the deepest one in the Łęczna-Włodawa Lake District (39m) is also an attraction for divers: Piaseczno is the best diving reservoir in our region. For diving amateurs underwater routes have been outlined. The diving base offers: trainings, internment and recreational diving, diving and swimming equipment, board, accommodation and parking places.

OCTOPUS – Diving Club of the Reef Association, 15 Laury St., 20-711 Lublin, tel. (+48 81) 526 45 20,
www.octopus.vip-net.pl

ANTARES Didactic and Sailing Base of the Lublin Agriculture Academy, tel. (+48 81) 445 68 55, 445 62 09

Air sports

The agrotourism farm in Nadrybie Ukazowe (Puchaczów district) offers air sports amateurs a grass 950-metre runway for light aircraft, helicopters, paragliders and gliders.

"Aero-Tourism Farm" Anna Schellenberg

Nadrybie Ukazowe 54, 21-013 Puchaczów, tel. (+48 81) 757 91 41, +48 511 300 170, e-mail: anna@airfieldnadrybie.com,
www.airfieldnadrybie.com

Sports facilities

Stadium: Miners' Sports Club "Górnik Łęczna", Łęczna, al. Jana Pawła II 13, tel. (+48 81) 752 17 40, e-mail: sekretariat@gksgornik.leczna.pl

Tennis courts: sports facilities of GKS "Górnik Łęczna" and Gimnazjum no 2 in Łęczna, 9 Bogdanowicza St., tel. (+48 81) 752 10 91

Indoor swimming pool: The Schools no 1 in Łęczna, 3 Szkolna St., tel. (+48 81) 752 00 26

Sports facilities (valleyball, basketball and football fields as well as tennis courts) are also located by the majority of the seasonal resort centres and by some agro-tourism farms. Also e.g. the agro-tourism farm "Marynka" in Wólka Cycowska offers tennis courts (including one indoor one).

Agro-tourism Farm "Marynka" Anna and Krzysztof Rutkowski

Wólka Cycowska 71, 21-070 Cyców, tel./fax (+48 82) 560 74 48, +48 509 348 295,

e-mail: marynka71@op.pl, www.marynka.pl

Рибальство

Велика кількість гарно розташованих озер та ріка Вепш є привабливими місцями для рибалок. Найкращі умови для ловлі риби є на озерах Рогужно, Дратув, Кшчень, П'ясечно, Бікче, Усьцівеж, Лукче, Глембоке, Заглембоче. Над озером Рогужно знаходиться спеціальне ловище, яким займається Товариство Польської Риболовецької Спілки Люблінського округу – Осередок Риболовецьких Спортів у Рогужні, Rogóžno, 21-075 Ludwin, tel. (+48 81) 757 04 48, www.pzw.org.pl/j.rogozno/index2.php

Кінна їзда

Науку кінної їзди і кінні прогулянки пропонують:
Клуб верхового спорту “Тонец” у Каніволі, tel. (+48 81) 757 04 13, www.kj.goniec.prv.pl
Лісничівка над озером П'ясечно, tel. (+48 81) 757 51 05
Агротуристичне господарство “Циғанувка”, Wólka Cysowska 9, 21-070 Cysów

Водні спорти

Над кожним озером знаходяться сезонні випозичальні водного спорядження. Над озером П'ясечно додатково працює база парусного спорту, котра організовує курси для молодіжних і студентських груп. Це найглибше озеро (39 м) Ленчинсько-Влодавських Озеро є привабливим для любителів пірнання: П'ясечно є найкращою водою для пірнання у нашому регіоні. Для них позначені підводні траси. База пропонує навчання, пірнання стажувальне і рекреаційне, спорядження для пірнання і плавання, харчування, нічліги та місця для паркування. OSTOPUS – Klub Nurkowy Stowarzyszenia Rafowego, ul. Laury 15, 20-711 Lublin, tel. (+48 81) 526 45 20, www.ostopus.vip-net.pl
База парусного спорту ANTARES Сільськогосподарської Академії у Любліні, tel. (+48 81) 445 68 55, 445 62 09

Повітряний спорт

Агротуристичне господарство у Надриб'ї Указовому (гміна Пухачув) любителям повітряного спорту у доступне трав'яний стартовий пас довжиною 950 м авіанеток, вертольотів, дельтапланів.
“Аеро-туристичне Господарство” Анна Шелленберг
Nadrybie Ukazowe 54, 21-013 Puchaczów, tel. (+48 81) 757 91 41, +48 511 300 170, e-mail: anna@airfieldnadrybie.com, www.airfieldnadrybie.com

Спортивні об'єкти

Стадіон: Шахтарський Спортивний Клуб “Гурнік Ленчна”, Łęczna, al. Jana Pawła II 13, tel. (+48 81) 752 17 40, e-mail: sekretariat@gksgornik.leczna.pl
Тенісні корти: спортивні об'єкти ШСК “Гурнік Ленчна” та об'єкти Гімназії спортивного профілю № 2 у Ленчній, ul. Bogdanowicza 9, tel. (+48 81) 752 10 91
Критий басейн: комплекс шкіл №1 у Ленчній, Zespół Szkół nr 1 w Łęcznej, ul. Szkolna 3, tel. (+48 81) 752 00 26

Спортивні об'єкти (майданчики для волейболу, баскетболу, футбольне поле та тенісні корти) розташовані при більшості сезонних баз відпочинку та при деяких агротуристичних господарствах. Тенісні корти (у тому числі один критий) має, між іншим, агротуристичне господарство “Маринка” у Вульці Цицовській.
Агротуристичне господарство “Маринка” Анна і Кшиштоф Рутковські
Wólka Cysowska 71, 21-070 Cysów, tel./fax (+48 82) 560 74 48, +48 509 348 295,
e-mail: marynka71@op.pl, www.marynka.pl

Opracowanie przewodnika:

Małgorzata Kolary-Woźniak, Beata Cieślińska, Kinga Pąk, Dominika Sacawa,
Agnieszka Stadnik, Mariusz Świrk, Agnieszka Wójcicka

Fotografie:

Stanisław Turski, Szymon Czech, Rafał Kloc, Monika Kochalska,
Andrzej Niedobylski, Agnieszka Wójcicka

Korekta:

Anna Paprocka

Tłumaczenie na język angielski:

Ewa Fiutka

Tłumaczenie na język ukraiński:

Olga Osadczy

Opracowanie mapy:

Sławomir Mielnik

Projekt graficzny i skład:

Amadeusz Targoński, www.targonski.pl

Publikację wydano na zlecenie Starostwa Powiatowego w Łęcznej
al. Jana Pawła II 95 a, 21-010 Łęczna

Koordinacja:

Wydział Integracji Europejskiej i Rozwoju Powiatu

Nakład: 3000 egz.

ISBN 978-83-926455-6-6

© Copyright by Powiat Łęczyński, Łęczna 2008

Druk i oprawa:

Petit Skład-Druk-Oprawa, www.petit.lublin.pl

Publikacja jest współfinansowana przez Unię Europejską
z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Sąsiedztwa
Polska-Białoruś-Ukraina INTERREG IIIA/Tacis CBC 2004-2006.

